

Сова О.Ю. Проблематика забезпечення фінансової стійкості страхових компаній // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні економічні дослідження» м. Краматорськ. 12 лютого 2017 року. – Краматорськ. – 2017. – С.

Олена Ю. Сова

кандидат економічних наук,
доцент кафедри національної економіки та фінансів,
Університет економіки та права «КРОК»

Проблематика забезпечення фінансової стійкості страхових компаній

На сьогодні страховий ринок є рентабельним сегментом ринку фінансових послуг, який потребує уваги до проблем ефективності управління страховими компаніями. Однак економічна нестабільність виробничої сфери, низький рівень доходів населення, що супроводжується зменшенням обсягів страхових премій у страховика, недосконала законодавча база не створюють безпечних умов для сталого економічного розвитку страховиків. Виникає необхідність у зміцненні платоспроможності страхових установ та забезпеченні стабільності їх функціонування.

Для менеджменту страхових організацій забезпечення фінансової стійкості – предмет їх безпосередньої діяльності, що дозволяє страховим організаціям функціонувати на страховому ринку. При цьому вимоги до фінансової стійкості страхових організацій істотно вище аналогічних вимог до фінансової стійкості споживачів страхових послуг, для яких страховики виступають гарантами фінансової стабільності.

Фінансова стійкість страховика – це економічна категорія, що характеризує такий стан його фінансових ресурсів, їхнього розподілу й використання, за якого страхова компанія є платоспроможною і здатною

своєчасно й у повному обсязі виконати свої фінансові зобов'язання перед страхувальниками в умовах негативного впливу зовнішніх чинників, спричинених зміною параметрів середовища, в якому вона перебуває, і/або внутрішніх чинників, викликаних реалізацією одного або низки ризиків страховика [3, с.261].

Найважливішою функцією страхової компанії є безумовне забезпечення надійності свого фінансового стану, що дає змогу задовольнити будь-які претензії з боку власників полісів. Фінансова надійність страхової організації забезпечується відповідними чинниками (рис. 1.1).

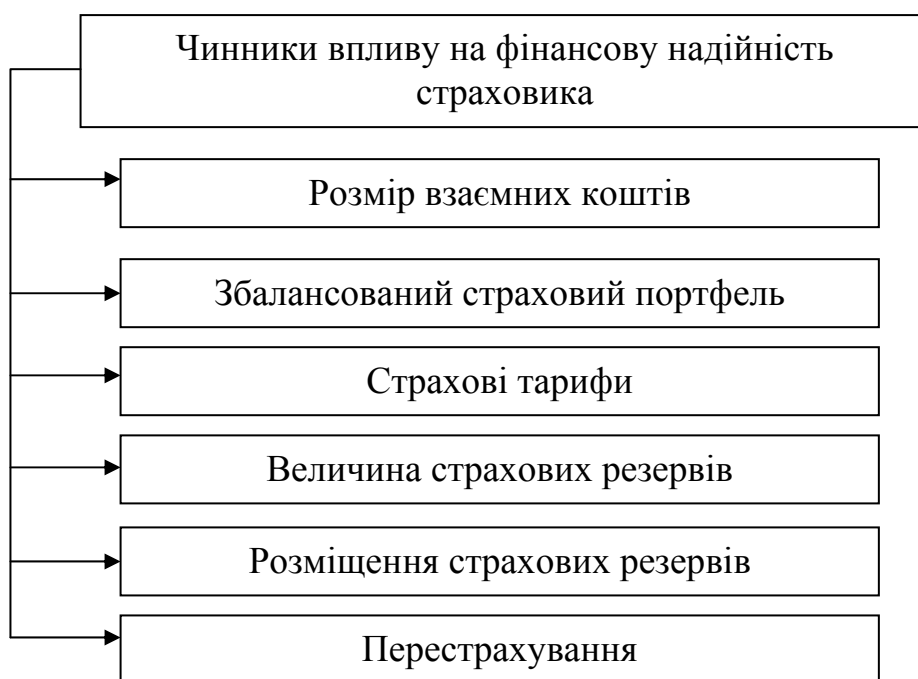

Рис. 1.1 Чинники, що впливають на фінансову надійність страховика [8]

Фінансова стійкість страхової компанії як система, яка адаптується до змін зовнішнього середовища, має дві ознаки: 1) платоспроможність, тобто здатність відповідати за своїми зобов'язаннями; 2) наявність фінансового потенціалу для розвитку, щоб відповідати на можливі зміни зовнішніх умов.

Фінансовим потенціалом страхової організації є фінансові ресурси, які знаходяться в фінансовому обороті і використовуються для проведення страхових операцій і здійснення інвестиційної діяльності.

Платоспроможність страховика – це його здатність своєчасно і в повному обсязі виконати свої фінансові зобов’язання, передусім страхові, за рахунок наявності достатньої суми ліквідних активів і засобів платежу.

Періодичні світові фінансові кризи стали передумовами прискореного впровадження нових регулюючих норм, що містять більш деталізовані вимоги оцінки ризиків страхових організацій, що підсилюють нагляд і закріплюють більш ґрунтовні вимоги до розкриття інформації. Нова система пруденційного нагляду – Solvency II – розроблялася з початку 2001 року і стала діяти з 1 січня 2016 року на всій території країн-членів ЄС.

Дану концепцію можна розглядати як у вертикальній площині, так і у горизонтальній. У вертикальній – це структурна система, побудована на трьох стовпах (Pillars) (рис. 1.2), а у горизонтальній – це складова частина адаптації загального плану відповідно до процесу Ламфалуссі [5, с. 50].

Рис. 1.2 Структура вимог до платоспроможності відповідно до Solvency II

Сьогодні в Європі вже відбувається процес інтеграції нових інформаційних систем для аналізу та більш ефективного фінансового контролю

страхових компаній, що побудовані на основі принципів Solvency II. Впровадження вимог Директиви для України означатиме істотний вплив на страхові організації України з незначним рівнем капіталізації, а також з обмеженим доступом до джерел фінансових ресурсів. Адже, згідно з Solvency II наглядові органи повинні вимагати, щоб страхові та перестраховальні організації володіли відповідними власними фондами для покриття необхідного платоспроможного капіталу.

Відповідність власних фондів необхідному платоспроможному капіталу визначається через коефіцієнт платоспроможності (solvency ratio, SR).

Формула розрахунку коефіцієнту платоспроможності така:

$$SR = OF / SCR$$

де OF – власні кошти (own funds);

SCR – необхідний платоспроможний капітал (solvency capital requirement).

У Solvency II через коефіцієнт платоспроможності оцінюється достатність капіталу страхової компанії. Якщо коефіцієнт платоспроможності менше 0,75, то стан страхової компанії визначається як критичний, від 0,75 до 0,99 – тривожний, більше 1,00 – страхова компанія характеризується переважно стабільним фінансовим станом [5, с.52].

Ґрунтуючись на концептуальних засадах Solvency II, можна стверджувати, що для підвищення фінансової стійкості українських страхових компаній необхідно вдосконалити систему пруденційного регулювання шляхом:

- відмови від існуючої практики механічного підвищення нормативів без їх методичного вдосконалення та математичного обґрунтування;
- внесення змін до Закону України «Про страхування» про можливість регулювати та враховувати структуру, історію та кореляцію збитковості різних видів страхування, ризиковість страхового портфеля;
- страховикам разом з регулятором Нацкомфінпослуг створювати єдині системи ризик-менеджменту на основі європейського досвіду Solvency II;

- підвищити прозорість процесу страхового нагляду, консолідувати зусилля регулятора та страховиків щодо вдосконалення процедури фінансового контролю страхових компаній, шляхом створення Саморегульвної організації (СРО) [1].

Визнаний курс на інтеграцію в міжнародний страховий ринок вимагає формалізації і автоматизації бізнес-процесів, зокрема процесу стрес-тестування [7, с. 44]. Функціонування страхового ринку України потребує конкретних зважених рекомендацій з проведення стрес-тестування з метою забезпечення сталого розвитку страхової компанії. Стрес-тестування може бути визначене як оцінка потенційної дії на фінансовий стан установи низки заданих змін факторів ризику, які відповідають винятковим, але цілком вірогідним подіям.

Цілями та завданнями стрес-тестування є:

- оцінка готовності страховика до можливих кризових ситуацій;
- забезпечення підтримки достатності капіталу та платоспроможності на належному рівні;
- оцінка рівня обачливості (пруденційності) страховика;
- оцінка спроможності страховика покривати збитки у кризових ситуаціях (запобігання банкрутству страховика) [7, с. 45].

Ключовими складовими поняття «стрес-тестування» є визначення щодо «методу оцінки ризику». Поширеним у світовій практиці є оцінка ризиків з використанням методів, заснованих на концепції VaR-аналізу, а також різні процедури стрес-тестування.

Показник VaR – це визначена у національній валюті оцінка величини збитків, яку із заданою вірогідністю не перевищать очікувані втрати установи протягом заданого періоду часу (тимчасового горизонту) за умови збереження поточних тенденцій макро- і мікроекономічної ринкової кон'юнктури [4, с. 27]. Методи оцінки ризиків на основі концепції VaR дозволяють розрахувати із заданою вірогідністю максимальні очікувані збитки установи за умови збереження поточних ринкових тенденцій в майбутньому.

На відміну від методів VaR стрес-тести не відповідають на запитання щодо вірогідності зміни факторів ризику. З цієї причини при виборі сценаріїв важливе значення має оцінка вірогідності настання тих чи інших подій.

В 2014 році в Україні було затверджено розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження вимог щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів» № 484 від 13.02.14 [6]. Поняття стрес-тестування вживається у значенні способу вимірювання потенційного впливу на фінансовий стан страховика виняткових, але імовірних подій (стресів), що можуть вплинути на діяльність страховика.

Відповідно до вимог впливу на фінансовий стан страховика підлягають такі події (стреси):

- 1) зменшення на 30% ринкової вартості акцій, які перебувають у лістингу на фондовій біржі, що включені до складу активів балансу;
- 2) зменшення на 40% ринкової вартості акцій, які не перебувають у лістингу, що включені до складу активів балансу;
- 3) зниження на 10% цін на облігації підприємств, що включені до складу активів балансу;
- 4) підвищення обмінного курсу іноземних валют відносно гривні на 25%;
- 5) зниження обмінного курсу іноземних валют відносно гривні на 25%;
- 6) зниження ринкових цін на нерухомість на 25% [6].

Враховуючи економічну, політичну нестабільність в Україні, постає необхідність своєчасного врахування ринкових змін для попередження нестабільності страхових компаній. З огляду на швидкі перетворення на глобальних фінансових ринках необхідні змін та реформи процесів стрес-тестування та методики оцінка платоспроможності страховиків, управління якою потребує подальшого удосконалення.

Література:

1. Говорушко Т. Проблемні питання реалізації в Україні директиви ЄС Solvency II / Т. Говорушко, В. Стецюк, І. Яценко // Агросвіт. – 2014. – № 2. – С. 20-24.
2. Закон України Про страхування [із змінами та доповненнями]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
3. Ненно І. Економічна сутність фінансової стійкості страхових компаній / І. Ненно, А. Зубаль // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. - 2012. – № 4 (9). – С. 260-263.
4. Петришина Я. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку в Україні в умовах фінансової нестабільності / Я. Петришина // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій: збірник наукових статей. – Київ, 2015. – Вип. № 2 (27). – С. 26-27.
5. Пукала Р. Фінансове забезпечення розвитку страхових компаній за директивою ЄС Solvency II / Р. Пукала // Економіка розвитку: науковий журнал / Харківський нац. екон. ун-т. – 2016. – № 2 (78). – С. 49-53.
6. Розпорядження Нацкомфінпослуг «Про затвердження Вимог щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів» від 13.02.2014 № 484. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0352-14>
7. Тлуста Г. Стрес-тестування в системі ризик-менеджменту страхових компаній / Г. Тлуста // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – Вип. 135. – С. 43-46.
8. Шакура О. Дослідження сутності фінансової надійності страховика в умовах розвитку системи комерційного страхування в Україні / О. Шакура // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.15. – С. 270-277.